

LBRIS

We know
books

Valentin LOCOTA

UMBRELE DEPORTĂRII
GERMANII DIN ROMÂNIA
ÎNTRE STALINISM ȘI NAȚIONAL-COMUNISM

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

CUPRINS

Abrevieri.....	11
Cuvânt înainte.....	13
Argument	15
METODOLOGIA DE CERCETARE	20
Dificultăți întâmpinate în cercetare	27
DEPORTAREA. SCURT ISTORIC	31
ISTORIOGRAFIA DEPORTĂRII ETNICILOR GERMANI DIN ROMÂNIA	33
CAPITOLUL I SCURT ISTORIC AL COMUNITĂȚII GERMANE DIN ROMÂNIA.....	43
I.1. Colonistul din Vest, apreciat în Est	43
I.2. Primul Război Mondial și consecințele asupra minorităților naționale	44
I.3. Lenin vs Woodrow Wilson	46
I.4. Al Doilea Război Mondial și minoritatea germană	46
I.4.1. Imperialismul roșu vs imperialismul nazist	46
I.4.2. Reorganizarea etnică a Europei Centrale și de Est	51
I.5. Etnia germană, în «malaxorul» a două regimuri totalitare.....	52
I.6. Minoritarul etnic, între înger și demon.....	54
I.7. Scurt istoric al comunităților etnice germane din Hunedoara	55
I.8. Activitatea G.E.G. din județul Hunedoara	69
I.9. Concluzii.....	77

CAPITOLUL II Deportarea germanilor în Lagărele de muncă ale N.K.V.D. din U.R.S.S.	79
II.1. Pregătirea deportărilor din Hunedoara	79
II.1.1. Confiscarea bunurilor G.E.G. din Hunedoara	91
II.1.2. Căii, primii deportați în Uniunea Sovietică.....	95
II.1.3. Internarea în lagărul de la Târgu Jiu a supușilor germani și a conducătorilor G.E.G.....	96
II.2. Deportarea etnicilor germani din Hunedoara	101
II.2.1. Deportarea germanilor din zona Deva și Brad	104
II.2.2. Deportarea germanilor din zona Hunedoarei.....	115
II.2.3. Deportarea germanilor din Valea Jiului	124
II.2.4. Excepții de la deportarea în Uniunea Sovietică.....	149
II.2.5. Lagărele și batalioanele de educare prin muncă din U.R.S.S.....	161
II.2.6. Drumul spre iad-ul n.k.v.d.....	162
II.2.7. Munca și viața cotidiană în lagărele N.K.V.D.....	171
II.3. Costurile deportării etnicilor germani în Uniunea Sovietică	195
II.3.1. Cheltuielile statului român pentru aplicarea Convenției de armistițiu în Hunedoara.....	195
II.3.2. Consecințe economice ale deportării germanilor.....	197
II.3. Întoarcerea germanilor din deportare	200
II.5. Deportarea, în presa comunistă a vremii	207
II.6. Concluzii	210
CAPITOLUL III Represiunea internă	214
III.1. Epurarea germanilor din administrație. Discriminarea pe criterii etnice.....	214
Cine nu este cu noi este împotriva noastră!.....	214
III.2. Goana după o nouă identitate etnică	216
III.3. Deportarea internă. „Donbas”-ul românesc	223
III.3.1. Lagărul nr. 9 de la Vulcan.....	234
III.3.2. Lagărele de internare de la Săcel și Târgu Jiu	244
III.3.3. Detașamente de muncă din județul Hunedoara	254
III.4. Exproprierea germanilor din Hunedoara	259

III.5. Dictatura proletariatului. Discriminarea pe criterii politice	272
III.6. Relația etnicilor germanilor cu serviciile secrete românești (Siguranța și Securitatea)	276
III.7. Instrumentalizarea religiei Preoți în slujba regimului comunist.....	286
III.7.1. Biserica Evanghelică C.A. și deportarea etnicilor germani din Hunedoara.....	287
III.7.2. Biserica Romano-Catolică și deportarea etnicilor germani.....	293
III.8. Etnicii germani și serviciile secrete românești în anii de după deportare.....	301
CAPITOLUL IV Reprezentarea politică a minorității germane din România înainte și după deportare	308
IV.1. Perioada interbelică.....	308
IV.2. Ascensiunea mișcării de extremă dreapta în România și minoritatea etnică germană.....	309
IV.2.1. „Bumerangul” G.E.G.....	314
IV.3. Foștii deportați în anii comunismului românesc	318
IV.3.1. Contextul politic internațional și politicile naționale ale PMR/PCR	318
IV.3.2. Valorificarea etnicilor germani din România prin vânzare per capita	331
IV.3.3. P.C.R. și etnicii germani din România	333
IV.3.3.1. Georg Hromadka, comunist și „DUȘMAN AL POPORULUI”	347
IV.3.4. Butaforii democratice în România Socialistă.....	350
IV.4. Concluzii	376
CAPITOLUL V STUDII DE CAZ. GERMANI HUNEDORENI ÎN „MALAXORUL” REGIMURILOR TOTALITARE	380
V.1. Introducere	380
V.2. Alfred Kasper	382
V.2.2. Reintegrarea în societatea românească.....	396
V.2.3. Ancheta penală.....	399
V.2.4. Procesul penal intentat pentru „sabotarea propășirii economice a Republicii Populare România”	401
V.2.5. Capitol nou la mina Căpeni, acuzații vechi.....	402

V.3. Ernest Ulrich	407
V.3.1. „Cine muncește trăiește!”	407
V.3.2. Reintegrarea în societatea românească.....	416
V.4. Iosef Tellmann	421
„Meister der Dublizität”	421
V.5. Oravec Fridrich Ceris	433
V.6. Ileana Paulina Geller	434
V.7. Zborul nevăzut al Păsării Phoenix	436
V.8. Küchel Peter	442
CONCLUZII	444
BIBLIOGRAFIE	453
ANEXE	458

METODOLOGIA DE CERCETARE

Pornind de la abordarea pragmatică a cercetării științifice a istoriei, așa după cum a fost ea conceptualizată de către Jerzy Topolski, primul pas în debutul demersului nostru a fost alegerea *temei de cercetare*. Ne-am îndreptat atenția către episodul deportării etnicilor germani din Hunedoara în Uniunea Sovietică din cauza faptului că subiectul de istorie contemporană a fost puțin abordat în istoriografia românească, în ciuda deschiderii (relative) din ultimii 30 de ani. Dacă până în anul 1989 era un subiect tabú, despre care nu discutau nici victimele, uneori, nici în familie, cercetările istorice întreprinse după acest an ori tratează punctual subiectul, ori nu acoperă tabloul măsurilor îndreptate împotriva unei minorități etnice, în două sisteme totalitare. În cercetarea noastră ne-am propus să studiem represiunea etnică, cauzele care au condus la deportare, precum și modalitatea în care germanii au fost reintegrați (dacă au fost) în societatea românească la întoarcerea din Uniunea Sovietică.

Nu în mod întâmplător am ales ca studiu de caz județul Hunedoara, deoarece această regiune a Transilvaniei este, în multe feluri, *Donbas-ul* României. Între cele două regiuni a existat o relație cu adevărat specială. În primul rând, ambele erau recunoscute datorită puternicelor industrii siderurgice și ale mineritului de cărbune. Începuturile acestor industrii și dezvoltarea lor se datorează și aportului coloniștilor germani, maghiari, polonezi, cehi, evrei, în cazul Hunedoarei, și a rușilor, ucrainenilor, tătarilor, evreilor, galezilor, în cazul Donbas-ului. Amândouă, regiuni puternic industrializate, au devenit esențiale pentru economiile celor două țări (vecine, în secolul al XX-lea), amândouă au atras permanent multă forță de muncă, devenind eterogene din punct de vedere etnic. Necesarul de forță de muncă era atât de mare, încât, în timpul războiului, niciuna dintre părți nu s-a sfiit să folosească *prizonierii de război* (atât în România, dar și în Donbas) sau *deportații* (doar în Uniunea Sovietică). Afirmăm că Hunedoara a fost, într-un fel, *Donbas-ul* românesc din mai multe motive. Sute de prizonieri de război ruși au fost folosiți în timpul celui de Al Doilea Război Mondial la muncă obligatorie în Lagărul nr. 9 de la Crăciunești (Băița) și, mai apoi, în minele de huilă din Valea Jiului. De partea cealaltă, aproximativ 60.000 de cetățeni români de etnie germană au prestat muncă silnică în minele din Donbas, în siderurgie sau agricultură. Sunt asemănări, dar și diferențe majore între regimul din cele două țări. În România, guvernul Antonescu a folosit la muncă obligatorie (sau *de război*) doar *prizonieri sovietici*

Umbrele deportării. Germanii din România între stalinism și național-comunism
capturați pe câmpul de luptă, militari, bărbați. Uniunea Sovietică, în schimb, a rechiziționat pentru muncă obligatorie nu numai foști militari ai Wehrmacht-ului sau S.S., ci și civili, femei sau chiar copii.

În mod natural, legăturile dintre cele două regiuni au fost oficializate în anii comunismului, când Hunedoara a fost înfrățită cu Donbas-ul, oricât de ciudat ar putea să pară acum acest lucru. Exista, de data aceasta, un schimb permanent de experiență, să-i spunem așa, eufemistic, între comuniștii sovietici și cei români, care își făceau vizite prietenești, pe bază de reciprocitate. Avem cunoștință despre o astfel de vizită întreprinsă de partea română în anul 1977, în Donbas, chiar în zilele din luna august în care, în Valea Jiului, minerii încetaseră lucrul. Era pentru prima dată când se întâmpla așa ceva, o grevă generală, de mare amplitudine, o lovitură venită chiar din partea vârfului de lance al clasei muncitoare, cum erau considerați minerii.

Dacă, până în 1944, dezvoltarea mineritului românesc s-a făcut exclusiv pe seama tehnologiei germane și cu sprijinul experților școliți în Vest, după acest an, noua orientare politică se reflectă și în economie, iar industria adoptă metodele de exploatare și echipamentele sovietice. Foștii deportați de etnie germană, întorși acasă, avea să lucreze în minele din Valea Jiului, în deceniile următoare, numai cu echipamente sovietice, de exemplu cu combina minieră numită sugestiv „Donbas”, care, în mod cert, nu le trezea amintiri plăcute.

Un argument suplimentar care face inedită această cercetare este pentru că această zonă, aflată la granița dintre cele trei provincii istorice, Transilvania, Oltenia și Banat, dar și la marginea vechiului Imperiu habsburgic este un loc extrem de interesant din punct de vedere etnic, pentru că s-a aflat sub multiple și contradictorii influențe. Hunedoara este interesantă din punct de vedere etnic, pentru că industriile, mari consumatoare de forță de muncă, i-au atras, pe lângă sașii care locuiau în mediul rural și se îndeletniceau în mod tradițional cu agricultura, și pe șvabii din Banatul montan, care erau urbani și specializați în munca din industria grea, siderurgia și mineritul. Aici este locul în care au conviețuit minorități diverse, de la cele ale sașilor transilvăneni, a șvabilor bănățeni, a țipțerilor din nord cu alte minorități etnice, precum cele cehe, polone, italiene samd. Aici, în Hunedoara, a fost zona de contact a catolicilor de origine austriacă și a protestanților evanghelici cu reformații, unitarieni, evreii, ortodocșii. Crizele economice, războiul și declinul industriei au profund în noile comunități formate aici. În plan politic, după 1944, viața grea a muncitorilor i-au făcut pe comuniștii români să speculeze politic bazinul Hunedoarei siderurgice, al minerilor din Valea Jiului și al celor din zona Bradului. Criza economică apoi

UBRIS | We know books

războiul și dificultățile economice au făcut ca muncitorii să se lase seduși, în bună măsură, de mișcarea stângistă, precum lumpenproletariatul de pretutindeni.

Sunt multe fapte care probează caracterul de excepționalitate al Hunedoarei, fapt pentru care am considerat că studierea evenimentelor petrecute aici înainte și după anul 1945, când au fost deportați cetățenii români de etnie germană, nu este doar un act de patriotism local, ci un excelent studiu de caz în care o minoritate, pentru început etnică, ajunge să fie prinsă în malaxorul a două regimuri totalitare. Ceea ce i se va întâmpla ei se va replica, în anii următori, majorității etnice românești, care va parcurge, **un drum similar**, cu mențiunea că deportarea în Uniunea Sovietică va fi înlocuită de **unde internă**, în Bărăgan sau în puzderia de lagăre de muncă/ șantiere de **muncă forțată** care vor fi înființate de regimul totalitar instaurat în România.

Întrebările de la care am pornit în cercetarea noastră au căpătat mai multe dimensiuni prin parcurgerea bibliografiei și a realizării unei serii de interviuri cu etnicii germani de la noi din țară, dar și din diaspora. Odată cu inventarierea surselor primare, aceste întrebări nu numai că nu și-au găsit răspunsul, dar au născut alte întrebări, care au devenit din ce în ce mai multe și complexe.

La începutul cercetărilor noastre, am formulat următoarele întrebări:

1) Care a fost contextul național și cel european în care au ajuns etnicii germani să colonizeze Transilvania, precum și această parte a Europei, acum mai bine de opt secole? Ce i-a făcut să plece de pe meleagurile de origine și care au fost lucrurile care i-au atras aici? Cum au fost ei primiți de către populația autohtonă?

2) Cum au evoluat, de-a lungul timpului, relațiile dintre majoritățile etnice din aceste teritorii și minoritatea etnică germană? În ce fel au influențat cele două războaie mondiale din secolul al XX-lea felul în care se raportau, unele la celelalte, aceste naționalități?

3) Cum a influențat ascensiunea forțelor politice extremiste din Europa evoluțiile politice naționale, atât cele fasciste din Vest, dar și cea bolșevică, din Est? Cum s-au organizat din punct de vedere politic etnicii germani din România să facă față acestor provocări? Cum a luat naștere și a evoluat G.E.G. și care a fost efectul pe termen lung pe care această organizație l-a avut asupra destinului comunității germane?

4) Care au fost condițiile în care a fost posibilă punerea în operă a celei mai mari acțiuni de deportare din istoria României? De ce fel de tratament a avut parte minoritatea germană din țările din estul Europei, în Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Bulgaria? Care sunt asemănările și diferențele?

5) Care a fost rolul jucat de statul român în deportările etnicilor germani? Puteau fi ele evitate? Ce a făcut societatea românească, ce au întreprins

protagoniștii scenei politice, reprezentanții cultelor? Ce rol au jucat partidele politice, în mod special P.C.R., ajuns la putere în primul regim comunizant al României, cum va marca el destinul cetățenilor români de etnie germană în următoarele decenii?

6) Care a fost tratamentul la care au fost supuși etnicii germani în lagărele de muncă ale N.K.V.D. - ului în Uniunea Sovietică? Care au fost relațiile dintre ei și populația autohtonă? În ce mod au fost obligați ei să contribuie la refacerea economiei Uniunii Sovietice prin așa-numita „muncă de război”?

7) Când și în ce fel s-a făcut repatrierea cetățenilor români de etnie germană? Câți dintre deportați s-au mai întors în România? De ce au ales să rămână, unii dintre ei, în Germania? De ce alții au ales să se întoarcă în România și care a fost rolul jucat, în deceniile care au urmat, de către diaspora germană din R.F.G. și R.D.G.?

8) Cum s-a făcut reintegrarea în societatea românească a foștilor deportați? Cum a fost contactul cu noile realități românești și în ce fel s-au schimbat ele la revenirea din deportare cu majoritatea și cu autoritățile statului comunist? Ce rol au jucat P.C.R. și Securitatea, brațul ei înarmat, în destinul postbelic al acestei comunități?

9) Cum au evoluat politicile naționale ale României în perioada de dinainte și după război față de etnicii germani? Care au fost instituțiile create de către guvernul comunist pentru a recupera și a da reprezentativitate politică comunității germane? Au fost consiliile oamenilor muncii de origine germană organisme democratice sau doar niște butaforii democratice, *avataruri* ale P.C.R.?

10) Cum se definește astăzi prezentul comunității etnice germane și, mai ales, mai putem vorbi de un viitor al germanilor aici? Cum va arăta el într-o Românie democrată și europeană?

Pentru a obține răspunsuri la toate aceste întrebări am stabilit sursele de cercetare așa după cum au fost dezvoltate de către Jerzy Topolski:

S1) Sursele scrise, documentele oficiale care se referă la deportarea etnicilor germani în Uniunea Sovietică, corespondența, jurnalele personale, înregistrări în evidențele autorităților, primăriilor, bisericilor ș.a.m.d.

S2) Surse iconografice, imagini și reprezentări grafice, fotografiile sau oricare alte tipuri de ilustrații care ar putea oferi informații despre deportare și despre persoanele internate.

S3) Surse materiale, obiecte ale deportaților, clădirile în care au fost colectați în vederea deportării, chiar cimitirele în care se află locurile lor de veci.

S4) **Sursele orale**, interviuri, mărturii ale foștilor deportați sau ale rudelor, vecinilor, ale celor care i-au cunoscut.

Am căutat, în atelierul nostru de cercetare, să acordăm o mare importanță **evaluării și interpretării critice a surselor istorice**. Aveam să constatăm că informațiile sunt, de multe ori, contradictorii, de aceea se impune utilizarea a câtor mai multe surse pentru a obține o imagine precisă și completă a deportării. Descrierea evenimentului s-a făcut pe baza **surselor orale**, în urma interviuării foștilor deportați Ileana Geller și Ernest Ulrich, dar și a rudelor/urmașilor (Iosif Kappl, Nikolaus Pilly, Wöhl, Licker ș.a., a consultării surselor scrise (autobiografiile lui Ernest Ulrich, Ileana Geller, A. Dautermann, nepublicată), a documentelor de arhivă. Fondurile consultate sunt SJHAN, ACNSAS, Fondul Arhiepiscopiei Romano-Catolice Alba Iulia, Arhiva Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu, Fondul CJOMNG, Arhiva Asociației Județene a Foștilor Deportati Germani în Uniunea Sovietică.

Elementele de originalitate ale cercetării constau, în opinia noastră, în următoarele:

- demersul nostru științific este *prima lucrare* care cercetează evenimentul deportării cetățenilor români de etnie germană din județul Hunedoara în Uniunea Sovietică.

- prin identificarea unor *fonduri arhivistice inedite*, am cercetat, în premieră, documentele ANCSAS ale unor foști deportați, ale unor personalități *relevante* din Hunedoara. Aducem la lumină, prin cercetarea noastră, elemente noi despre natura relațiilor din interiorul comunității etnicilor germani, dar și dintre aceștia și reprezentanții celorlalte minorități, în special cea maghiară, precum și dintre etnicii germani și Securitatea română.

- am identificat și consultat *documente inedite* din arhiva *Consiliului Oamenilor Muncii de Naționalitate Germană*, care nu se mai află, din motive necunoscute, în SJHAN, dar, parțial, se găsesc în proprietatea fostului ei președinte, Pilly Nikolaus.

- tot d-lui Pilly Nikolaus îi datorăm posibilitatea de a consulta arhiva Asociației Foștilor Deportati Germani din județul Hunedoara și, în premieră, jurnalul deportatului Albert Dautermann, din Batiz, redactat în limba germană. Manuscrisul, deosebit de interesant, nu a fost, încă, publicat, doar unele pasaje din acesta au circulat în presa locală.

- prin *reevaluarea critică a unor evenimente și personalități cunoscute*, în lumina acestor surse, cercetarea noastră contribuie la o înțelegere mai profundă și mai complexă a unor teme și aspecte mai puțin explorate legate de deportarea cetățenilor români de etnie germană.

- contextualizarea istoriei deportărilor etnicilor germani într-o *perspectivă comparativă a politicilor naționale ale României*, începând cu guvernul Antonescu, a celui *comunizant* a lui Petru Groza, precum și cele ale lui Gh. Gheorghiu Dej și, mai aproape, ale naționalism-comunismului imprimat de către Nicolae Ceaușescu. „Malaxorul” regimurilor totalitare a funcționat fără întrerupere în România *ante și postbelică*, strivind, în mecanismul ei, destinul unei comunități și, ulterior, după cum se va vedea, al majorității.

- este prima cercetare care abordează *în mod integrat* evoluțiile care au avut loc *ante și post-deportare*, într-o abordare interdisciplinară, cu accent pus pe măsurile represive complexe care au avut loc împotriva acestei etnii atât în Uniunea Sovietică, cât și în România. Documentele de arhivă studiate acoperă o perioadă de 15 ani înainte și 45 de ani după deportare.

- Cercetarea noastră a urmărit și realizat *analiza comparativă* a unor mărturii orale, a lucrărilor autobiografice și ale documentelor de arhivă (SJHAN și ANCSAS) care ne-a permis o raportare critică a mărturiilor deportării, dar și asupra temei inserției foștilor deportați de etnie germană în societatea românească postbelică.

Ipoteza de lucru a început să prindă viață după parcurgerea bibliografiei și, în mod special, după cercetarea documentelor arhivistice din fondurile aflate în gestiunea statului, dar și în fondurile private.

Ipoteza de lucru, pe măsură ce aprofundam cercetarea arhivistică, a căpătat noi dimensiuni după ce am sesizat un „pattern” în acest *modus operandi*, specific regimurilor totalitare. Utilizarea abuzivă a puterii politice pentru crearea unui cadru legislativ care emite măsuri represive. Dominația unei minorități (de extremă dreaptă sau stângă) care-și arogă reprezentativitate și care își asumă rolul de *a vorbi* în numele unei majorități reduse la tăcere, în numele unui interes superior, fie că este declarat național, politic sau combinat, cum a fost național-comunismul lui Nicolae Ceaușescu.

Ipoteza noastră de lucru a fost mai bine conturată atunci când am documentat măsurile represive luate de către P.C.R. împotriva comunității germane din România. Am plecat de la premisa că aceste măsuri, aplicate într-o fază de dezvoltare incipientă a societății comuniste din țară, au fost etape ale unui proces mult mai amplu, continuu, de destructurare a societății și valorilor ei fundamentale, printr-o campanie sistematică dusă, cu tenacitate, împotriva a tot ceea ce însemna elite. Am semnalat faptul că destinul acestei minorități, care părea, la începutul cercetării, să aibă caracter de *excepționalitate*, va fi generalizat și extins asupra întregii societăți românești, al cărei destin, îi va fi, în cele din urmă, asemănător.

Lagărul N.K.V.D. - ului nu va mai fi un perimetru geografic îndepărtat, care privește oameni pe care noi nu-i cunoaștem, ci se va multiplica, la infinit, precum *celulele tumorale în organism*, în tot spațiul de influență sovietic, devenind Marele Lagăr al popoarelor. Asistăm la un proces al *banalizării răului*, la o contaminare pe scară largă a societăților democratice. Refacerea mecanismelor democratice va însemna, în prima fază, cunoașterea patologiei și apoi a creării mecanismelor prin care societatea să-și refacă sistemul imunitar, care să o ferească de recidiva acestei pandemii totalitare.

O altă premisă de la care am plecat în cercetarea noastră a fost și aceea că eșecul supraviețuirii sociale a acestor comunități etnice și emigrarea în masă, în timpul comunismului, a avut cauze mult mai profunde decât în actul arbitrar și despotice al unui singur lider politic, oricât de diabolic ar fi fost el. Cauzele, mult mai profunde, se regăsesc atât în politicile naționale nesăbuite ale guvernelor românești, cât și în eșecul unui sistem economic falimentar.

Ne-am propus, în investigarea surselor și evoluției societăților totalitare în secolul al XX-lea, prin episodul celor mai mari deportări petrecute vreodată în România, să atingem următoarele *obiective*:

1) **Analiza evoluției în timp** a modului în care a acționat câmpul de forțe dintre statul totalitar comunist și o minoritate a cetățenilor săi (în cazul de față etnică, dar poate să fie și de altă natură), pe parcursul unor decenii care au condus, în fapt, la dispariția acestei comunități.

2) Prezentarea și analiza unor **studii de caz** relevante ale unor etnici germani care, după ce încercaseră să se pună la adăpost de național-socialismul ajuns la putere în Germania, au fost ținta represiunii regimului bolșevic din Est, apoi, din nou în colimator, dar de data aceasta a național-comunismului autohton. Dintre toate, acesta din urmă a durat cel mai mult, patru decenii și, la capătul ei, cu consecințe dintre cele mai grave asupra destinului comunității.

3) **Consecințele** pe care deportarea în Uniunea Sovietică și represiunea care i-a urmat le-au avut asupra relațiilor interetnice din România.

4) **Identificarea deosebirilor și asemănarilor** în felul care a fost rezolvată „problema națională” în țările din zona de influență sovietică și reorganizarea etnică a Europei Centrale și de Est, precum și a consecințelor pe termen mediu și lung.

Am ținut cont, în cercetarea noastră, așa după cum scrie prof. Bogdan Murgescu, de importanța abordării critice și aplicării unor metode adecvate de cercetare.

- **Metoda analizei surselor primare** a implicat o examinarea critică a surselor folosite în documentarea noastră care conțineau date contradictorii.

- **Metoda istoriei comparate.** Evenimentul deportării etnicilor germani nu a fost caracteristic doar României, ci și în țările din zonă, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria. Am comparat felul în care s-a derulat acest eveniment în țările acestea și am căutat un răspuns la întrebarea de ce în Cehoslovacia și Polonia, de exemplu, nu s-a recurs la deportarea etnicilor germani, ci la expulzarea lor.

- Am analizat elementele de **istorie socială** în a doua jumătate a secolului al XX-lea, prin analizarea schimbărilor de natură socială, economice, politice și culturale care au avut loc după deportare, precum și în anii care au urmat.

- Interviewarea ultimilor supraviețuitori din județul Hunedoara, care au participat la acel eveniment sau au fost martori ai evenimentului, ne-a furnizat valoroase elemente de **istorie orală**.

Nu în ultimul rând, așa după cum recomandă Bogdan Murgescu, am realizat o **cercetare interdisciplinară a deportării**. Autorul cercetării are, el însuși, o pregătire tehnică, dar și umanistă, lucru care i-a facilitat înțelegerea unor aspecte ridicate de analiza surselor primare.

DIFICULTĂȚI ÎNTÂMPINATE ÎN CERCETARE

Deși tema noastră de cercetare este una de istorie contemporană și pare, la prima vedere, că sursele de informații există din abundență, pentru că, la data elaborării acestui studiu, se mai găseau printre noi, puțini, dar valoroși martori ai evenimentului din ianuarie 1945, am putea să fim tentați să credem că documentarea este facilă. Nu a fost așa, pentru că vârsta puținilor supraviețuitori pe care i-am identificat este una foarte înaintată, peste 90 de ani, iar starea lor de sănătate a redus și mai mult posibilitatea de a-i întâlni față-n față, mai ales că, peste toate acestea, s-au adăugat, în primul an al cercetării noastre, restricțiile impuse de pandemia de COVID - 19. În fața acestor riscuri, a trebuit să punem pe primul plan sănătatea foștilor deportați și a familiilor lor. Am încercat și abordarea lor prin telefon sau poștă electronică. Nici aceasta, din motive ușor de intuit, nu a avut mulți sorți de izbândă, oamenii noștri comunicând foarte greu în aceste moduri. De un real folos ne-au fost unii dintre descendenții lor, dispuși, în diferite măsuri, să povestească despre un episod delicat din istoria familiilor lor. Îi mulțumim pe această cale lui Iosef Kappl, din Germania, cu care am întreținut o